

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
האגף להכשרה אקדמית קשרי מ"ג ות"ת

כיוונים וחדושים בהכשרת עובדי הוראה על-פי מתווה ההכשרה החדש:
"מתווה ודמני-ענבר"

מתווה ההכשרה החדש, **מתווה ודמני-ענבר**, הותאם לצורכי הכשרתם של עובדי הוראה הנדרשים למערכת החינוך בעת הזאת – עת המאופיינת בדינמיות ובהתפתחות טכנולוגית מהירה, לצד שינויים חברתיים ותרבותיים ברמה המקומית וברמה הגלובלית. מצב זה מחייב מורים וגננות, שעליהם מוטלת המשימה להכשיר את תלמידי מערכת החינוך בכל שלבי החינוך ומכל מגזרי החברה, להיות מעודכנים ולשלוט בתחומים רבים, בהם: הדיסציפלינה שהם מלמדים, חינוך ודרכי הוראה (כולל הוראה באמצעים דיגיטליים), היבטים פסיכולוגיים, סוציולוגיים ותרבותיים המשפיעים על תלמידיהם בשכבות הגיל השונות, הכלה והשתלבות של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים ועוד.

המתווה החדש מציע חידושים ושינויים בכמה תחומים הנוגעים להכשרת עובדי הוראה, הן במכללות האקדמיות לחינוך והן באוניברסיטאות. להלן חלק מן החידושים העיקריים.

1. הגברת האחריות והאוטונומיה האקדמית של המוסדות המכשירים לתכנון וליישום של ההכשרה להוראה

השינוי: מאפשר גמישות רבה, חוויה הוליסטית לסטודנט ושבירת מסגרות וסדירויות. כל מוסד יהיה רשאי לפתח וליישם תוכניות הכשרה להוראה, תוך שמירה על היקף לימודים מחייב ועל רכיבי לימוד ותכנים מחייבים, ללא פירוט חלוקת השעות ודרכי ההוראה והלמידה, למעט רכיב ההכשרה הקלינית (ההתנסות המעשית). כל מוסד יהיה אחראי לבקרה ולהערכת איכות של תוכניותיו. כל מוסד אקדמי רשאי לבקש לפתוח תוכניות לימודים בכל מסלולי הגיל, על-פי אישור ות"ת-מ"ג.

2. הכשרה הדרגתית מעמיקה ומתמשכת לתואר שני

השינוי: תהליך שיישם בהדרגה עד להשגת המטרה: מסלול הכשרה ישיר להוראה עד לרמת התואר השני ברצף (תואר ראשון ושני, כולל תעודת הוראה שיימשך 5 שנים). מהלך זה ילווה בהעלאת תנאי הקבלה ובמגוון של כלי מיון שיבדקו, לצד יכולות קוגניטיביות, גם יכולות רגשיות והתנהגותיות של המועמדים להוראה. **הנהגת כלי מיון** שיבחנו גם התאמה להוראה. אפשרות הענקת תואר B.Ed. ללא תעודת הוראה לעד 10% מבוגרי מכללות, שאינם מתאימים להוראה. המצב הקיים: משך הלימודים ל-B.Ed. הוא ארבע שנים. יש אפשרות להתחיל את לימודי תעודת הוראה באוניברסיטה בשנה השלישית ללימודי התואר, ורק אז להתחיל את התואר השני.

3. תוכניות ייחודיות להכשרה להוראה המותאמות למסלולי הגיל ולהתמחויות

השינוי: פיתוח תוכניות ייחודיות להכשרה להוראה למסלולים ולהתמחויות כמענה לצרכים שעלו מהשטח, בהן: הכשרת גננות במתכונת חד-חוגית, חוג לחינוך במסלול היסודי המותאם להכשרת מחנכים ביסודי, הכשרה חד-חוגית בהוראת אנגלית, ערבית, מתמטיקה, ומתכונת לימודים חד-חוגית המעבה את לימודי הדיסציפלינה.

מתווה נפרד בלימודי ה-M.Teach לכל מסלול גיל.

4. בניית תוכניות הכשרה להוראה המתאפיינות בלכידות ובשילוב בין רכיבי ליבת ההכשרה בתחומי הדיסציפלינה, החינוך, ההוראה וההכשרה הקלינית.

השינוי: תוכניות המקדמות למידה משולבות בטכנולוגיות אינטראקטיביות, המאפשרות למידה רב-תחומית ושיתופית המתאימה למורכבות מקצועות העתיד. מהלך זה משלב רכיבי ליבה חדשים נוסף על אלו הקיימים בכל המסלולים (בהם הכלה והשתלבות, חינוך לחיים משותפים, חינוך למניעת גזענות, אוריינות לשונית, יזמות וחדשנות בסביבות למידה עתירות מידע וטכנולוגיות מגוונות, ועוד) ותכנים מחייבים בתחומי החינוך, ההוראה וההכשרה הקלינית/המעשית, יחד עם תחומי הדעת שהמורה ילמד ולימודי העשרה מרחיבי דעת בתחומים שונים.

5. ההכשרה הקלינית בהוראה עומדת בבסיס תהליך ההכשרה

השינוי: הרחבה ניכרת של שעות ההתנסות הקלינית (50%-100%) ומתן דגש רב להכשרה קלינית המשלבת בין רכיבי תאוריה, דיסציפלינה והתנסות בשדה החינוכי, בדגמי עמיתות עם מוסדות חינוך שנבחרו כמקום ההתנסות (עמיתי אקדמיה). עיבוי ההדרכה והליווי לסטודנטים וקיומה בקבוצות קטנות (עד 18 בקבוצה). מינוי בעלי תפקידים במוסד המכשיר שיובילו את ההכשרה הקלינית על כל שותפיה. מעבר של מרבית הלמידה ללמידה בזירת הפרקטיקה, ושינוי בתפקיד מוביל פדגוגי אקדמי

6. מבנה הלימודים

השינוי: מוצעים שני דגמים ללימודי ההכשרה להוראה. דגם ראשון: מסלול ישיר לתואר שני שאורכו 5 שנות לימודים ברצף: תואר ראשון + תעודת הוראה (3 שנים) ותואר שני הכולל סטאז' (שנתיים). יש שוני בין המכללות לחינוך (10 סמסטרים) לבין האוניברסיטאות (10-12 סמסטרים). דגם שני: מסלול צומח, בשני חלקים נפרדים: תואר ראשון + תעודת הוראה + סטאז' (4 שנים) ותואר שני (שנתיים). השלמת התואר השני בתוך 5 שנים מסיום התואר הראשון.

להלן השוואה תמציתית בין חידושי מתווה ודמני-ענבר למתווה אריאב

נושא	החידוש במתווה ודמני-ענבר	בעבר - מתווה אריאב
1. הגברת האחריות והאוטונומיה האקדמית של המוסדות המכשירים לתכנון וליישום ההכשרה להוראה	א. כל מוסד אקדמי רשאי לבקש פתיחת תוכניות לימודים בכל מסלולי הגיל על-פי אישור ות"ת-מל"ג. ב. כל תוכנית מחויבת בכל רכיבי הלימודים ותוכניהם, ללא פירוט חלוקת השעות ודרכי ההוראה והלמידה, למעט רכיב ההכשרה הקלינית.	א. מכללות לחינוך הוגבלו בעיקר למסלולי הגיל הרך, היסודי, חט"ב. האוניברסיטאות הכשירו בעיקר לעל-יסודי. ב. בכל רכיב נקבע מינימום שעות נדרשות.
2. תוכניות ייחודיות המותאמות למסלולי הגיל ולהתמחויות	א. הכשרת גננות במתכונת חד-חוגית ב. חוג לחינוך במסלול היסודי, המותאם להכשרת מחנכי כיתה. ג. הכשרה חד-חוגית בהוראת אנגלית, ערבית, מתמטיקה ד. מתווה נפרד בלימודי ה-M.Teach. לכל מסלול גיל	א. הכשרת גננות כללה גם דיסציפלינה מורחבת ב. לא היה קיים ג. הייתה אופציה בחלק מהמכללות ד. מסלול על-יסודי בלבד
3. ההכשרה הקלינית בהוראה עומדת בבסיס תהליך ההכשרה	א. הרחבה של שעות ההתנסות הקלינית (50%-100%) והיקף חובה לכל המוסדות המכשירים ב. התנסות בדגמי עמיתות עם מוסדות חינוך שנבחרו כמקום ההתנסות ("עמיתי אקדמיה") ומעורבות של המחוז בבחירה. מרבית הלמידה נעשית בזירת הפרקטיקה ג. ההתנסות בהוראה היא באחריות המלאה של משרד החינוך, גם בקרב המוסדות המתוקצבים בות"ת ד. מינוי מרכז הדרכה בכל מוסד מכשיר, פיתוח מקצועי ממוסד למרכזים, קביעת גודל קבוצת הדרכה וגמולים	א. 6-12 ש"ש. ב. לרוב התנסות מסורתית, מעט בדגמי עמיתות ג. לאוניברסיטאות לא היה קשר סדיר עם משרד החינוך ד. לא חייב אוניברסיטאות
4. תוכניות הכשרה המתאפיינות בליכידות ובשילוב בין רכיבי ליבת ההכשרה בתחומי הדיסציפלינה, החינוך, ההוראה וההכשרה הקלינית	א. תוכניות המקדמות למידה משולבת בטכנולוגיות אינטראקטיביות, המאפשרות למידה רב-תחומית ושיתופית. ב. פתוח מקצועי של הסגל האקדמי, להכשרת סטודנטים שילמדו בכיתות הכלה. ג. "זירות חדשנות" לפתוח מוצרים פדגוגיים ולפתוח מקצועי של הסגל האקדמי; תוכניות:	המלצה לשילוב הוראה דיגיטלית. חובה במספר שעות מצומצם בלבד.

	"מובילים דיגיטליים אקדמיים", פתוח MOOC תוכנית "מסך אחר".	
<p>א. תואר ראשון בלבד. תואר שני לא ברצף.</p> <p>ב. מבחן מסילה, אינו מחייב, מלבד רג"ב ומתקבלים חריגים. ג. אישור מיוחד לבודדים, בהסכמת המל"ג.</p>	<p>א. תואר ראשון ושני, כולל תעודת הוראה, שיימשך 5 שנים</p> <p>ב. העלאת תנאי הקבלה, מגוון כלי מיון</p> <p>ג. אפשרות הענקת תואר B.Ed. ללא תעודת הוראה לעד 10% מבוגרי המכללות שאינם מתאימים להוראה</p>	<p>5. הכשרה הדרגתית לתואר שני (טרם אושר)</p>
<p>דגם אחיד לתואר ראשון: תואר B.Ed. 4 שנים; רג"ב – 3 שנים</p>	<p>מוצעים שני דגמים ללימודי ההכשרה להוראה:</p> <p>א. מסלול ישיר לתואר שני שאורכו 5 שנות לימודים ברצף: תואר ראשון + תעודת הוראה (3 שנים) תואר שני הכולל סטאז' (שנתיים). במכללות לחינוך (10 סמסטרים) באוניברסיטאות (10-12 סמסטרים)</p> <p>ב. מסלול צומח, בשני חלקים נפרדים: תואר ראשון + תעודת הוראה + סטאז' (4 שנים) תואר שני (שנתיים). השלמת תואר שני בתוך 5 שנים מסיום התואר הראשון.</p>	<p>6. מבנה הלימודים</p>